

# НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

## ННІ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

### Кафедра лісівництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ ЛіСПГ

проф. \_\_\_\_\_ Лакида П.І.

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2020 року

### ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

з дисципліни «Рекреаційне лісівництво» для студентів

повного терміну навчання за спеціальністю 206 – «Садово-паркове господарство»

та скороченого терміну навчання за спеціальністю 206 – «Садово-паркове господарство»

#### 1. Мета і задачі навчальної практики

Мета навчальної практики з рекреаційного лісівництва полягає у закріпленні теоретичних знань про природу лісу, способи його поновлення та технологію лісовирощування. У відповідності до вимог кваліфікаційної характеристики фахівця лісового господарства програма побудована таким чином, щоб студенти здобули необхідні вміння та навички щодо організації та проведення основних видів лісгосподарських робіт у рекреаційно-оздоровчих лісах. В результаті опрацювання завдань програми майбутній фахівець повинен вміти:

- виконати лісівницький опис лісостанів в природі, встановити тип лісорослинних умов, тип лісу, тип деревостану;
- призначити спосіб рубки головного користування з встановленням основних організаційно-технічних показників у відповідності з Правилами рубок, а також виконати відведення і таксацію деревостану на ділянці стиглого лісу, заповнити відповідні акти та перелікові відомості, які потрібні для видачі лісорубного квитка;
- встановити потребу насаджень в рубках догляду, відвести ділянку під рубку догляду з оформленням необхідної документації;
- керувати роботами щодо технологічного облаштування ділянок, відведених під рубку догляду;
- встановити потребу насаджень у санітарно-оздоровчих заходах, відвести ділянку під вибірку та суцільну санітарну рубку з оформленням необхідної документації;
- здійснити огляд місць рубок і скласти відповідний акт;
- здійснити контроль за дотриманням основних документів, які регламентують порядок ведення лісового господарства.

Об'єкти проведення навчальної практики – КП «Святошинське ЛПГ», КП «Дарницьке ЛПГ», НПП «Голосіївський», ВП НУБІП України «Боярська ЛДС».

#### 2. Обсяг та організація робіт

У відповідності до діючого навчального та календарного плану на проведення навчальної практики з рекреаційного лісівництва відводиться один тиждень (36 годин) у 6 семестрі (повний термін навчання), 2 семестрі (скорочений термін навчання). Керівництво навчальною практикою здійснюється кафедрою. Відповідальним керівником практики з лісівництва є викладач кафедри. Опрацювання теми 6 і 7 здійснюється із залученням інженерно-технічного персоналу лісництва. Керівник практики несе відповідальність за виконання усіма студентами програми практики.

Бригаду студентів очолює бригадир, який перед початком практики одержує необхідні інструменти, прилади, посібники і т.п. Екскурсія проводиться у складі академгрупи, а окремі роботи виконуються або академгрупою (закладка пробних площ з вирубуванням дерев при відведенні лісосік під освітлення чи прочищення), або бригадою чи ланкою.

Кожен день навчальної практики, як правило, складається із двох етапів роботи:

- а) виконання робіт у лісі;
- б) камеральної роботи з обробки зібраного матеріалу та оформлення звіту.

На початку практики керівник проводить вступний інструктаж з охорони праці і техніки безпеки, про що робиться відмітка у спеціальному журналі. Перед проведенням робіт, які пов'язані з рубкою дерев, первинний інструктаж на робочому місці проводить працівник лісництва, залучений на допомогу керівнику практики.

Протягом практики кожен студент веде щоденник, в якому записується робота у лісі та результати камерального обробки матеріалу. Усі записи повинні вестись ретельно і акуратно.

Перед складанням заліку із практики кожна бригада спочатку подає матеріали відведення лісосік під рубки догляду за лісом лісничому, або помічнику лісничого, потім кожна бригада повинна показати звіт практики з додатками, які відображають виконання роботи у відповідності з програмою.

На залік виносяться практичні питання у розрізі програми практики.

### 3. Методика проведення практики

Окремі теми програми опрацьовуються під час екскурсій у ліс у складі академгрупи з метою виконання конкретних завдань у відповідності із темою, що вивчається. З цією метою група поділяється на бригади чисельністю по чотири студенти.

## 4. Зміст навчальної практики

### 4.1. Календарний план, керівники та місце проведення навчальної практики

Таблиця 1

#### КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН навчальної практики з дисципліни “Рекреаційне лісівництво”

Тема заняття	Тривалість, год.
Поняття про ліс. Лісівничий опис насаджень	3
Будова лісових насаджень	3
Лісотипологічне обстеження лісових насаджень. Типи лісу	3
Облік та оцінка природного поновлення лісу	3
Рубки головного користування	6
Лісгосподарські заходи в лісництві	3
Рубки догляду за лісом	6
Санітарно-оздоровчі заходи	6
Оформлення зібраного матеріалу, підготовка звіту і складання заліку з практики	3
Усього	36

**Керівники, дата та місце проведення навчальної  
практики для студентів різних груп**

Місце проведення	Курс, група	Дати проведення	Відповідальні викладачі
Національний природний парк «Голосіївський», КП «Святошинське лісопаркове господарство», КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	1 курс 2 група (с/к)	15.06. – 20.06.2020 р.	доц. Токарева О.В.
	3 курс 1 група	15.06. – 20.06.2020 р.	доц. Токарева О.В.

#### **4.2. Структура навчальної практики**

У відповідності до діючого навчального плану та програмою дисципліни «Рекреаційне лісівництво» під час навчальної практики виконуються наступні теми:

##### ***Тема 1. Поняття про ліс, лісівницький опис насаджень.***

Основні етапи розвитку лісових насаджень. Лісівницький опис стиглих насаджень. Опис живого надґрунтового покриву.

##### ***Тема 2. Будова лісових насаджень***

Класифікація дерев. Закладання та опис пробної площі в типовому середньовіковому насажденні. Перелік дерев на пробній площі з розподілом їх за класами Крафта (для першого ярусу). Розподіл дерев першого ярусу за класами продуктивності згідно класифікації проф. Б.Д. Жилкіна. Аналіз отриманих результатів.

##### ***Тема 3. Лісотипологічне обстеження насаджень***

Лісотипологічне обстеження насаджень. Опис основних типів лісорослинних умов (за Є. В. Алексєєвим–П. С. Погребняком) і типів лісу (за Б. Ф. Остапенком) під керівництвом викладача. Вивчення лісівницьких особливостей окремих типів лісу. Рослини-індикатори різних типів лісорослинних умов. Самостійне рекогносцирувальне лісотипологічне обстеження насаджень у відповідності з індивідуальним завданням.

##### ***Тема 4. Облік та оцінка природного поновлення лісу***

Основна мета обліку. Способи обліку природного поновлення. Категорії підросту за його станом. Облік підросту під пологом стиглих соснових насаджень та на вирубках різними способами. Оцінка та використання результатів обліку поновлення.

##### ***Тема 5. Рубки головного користування***

Основні способи головних рубок, які застосовуються в лісівництві. Обчислення та розміщення розрахункової лісосіки головних рубок. Встановлення основних організаційно-технічних показників головних рубок. Лісовідновлення у зв'язку з вирубкою стиглих і перестійних насаджень. Зміна порід.

Застосування складних способів головних рубок в різних типах соснових лісів. Очистка місць рубок від порубкових залишків. Складання матеріально-грошової оцінки лісосік.

##### ***Тема 6. Лісогосподарські заходи в лісництві***

Види лісогосподарської діяльності лісництва. Щорічний обсяг рубок догляду за лісом. Оцінка якості рубок догляду, які проведені у минулому або поточному роках. Організація праці та технологія проведення рубок догляду. Встановлення ступеня потреби у рубках догляду на окремих ділянках молодняків і середньовікових насаджень. Нові способи рубок догляду в соснових культурах лісництва. Санітарні та інші рубки в лісництві. Огляд місць рубок.

### **Тема 7. Рубки догляду за лісом**

Традиційне розміщення щорічної лісосіки рубок догляду у межах лісництва та його недоліки. Суть та переваги поквартально-блокового розміщення щорічної лісосіки рубок догляду. Технологія та елементи технологічного облаштування лісосік рубок догляду. Суть селективного, лінійного, лінійно-селективного, коридорного способів рубок догляду, умови їхнього застосування. Технології рубок догляду за лісом. Складання «Технологічної карти розробки лісосіки рубок догляду за лісом».

Загальні вимоги щодо відводу лісосік під рубки догляду за лісом. Відведення ділянок соснових насаджень під освітлення або прочищення. Відмежування ділянок в натурі. Вибір місця і закладка пробної площі. Класифікація дерев при рубках догляду за лісом. Вимітка дерев на пробній площі, їх рубка. Розробка зрубаних дерев на сортименти. Укладання заготовленої лісопродукції та її облік.

Оформлення акту відводу лісосік під освітлення або прочищення. Відведення ділянок соснових насаджень під проріджування або прохідну рубку. Призначення дерев в рубку у відповідності з класифікацією, їх вимітка і клеймування, заповнення перелікової відомості. Вимірювання висот дерев і встановлення розряду масових таблиць. Матеріальна оцінка. Закладання пробної площі із встановленням ступеня зріджування деревостану за кількістю вирубаних дерев, за сумою площ перерізів і запасу, що вибирається.

### **Тема 8. Санітарно-оздоровчі заходи**

Санітарно-оздоровчі заходи у лісах. Загальні вимоги щодо відводу насаджень під санітарні рубки. Відведення насаджень під вибіркову санітарну рубку. Призначення дерев до рубки у відповідності з категорією стану, їх вимітка, нумерація і клеймування, вимірювання висот дерев, заповнення спеціальної перелікової відомості. Встановлення розряду масових таблиць та матеріальна оцінка. Умови та порядок відведення насаджень або їх частини під суцільну санітарну рубку.

## **5. Інструменти, прилади та інший інвентар**

Папір міліметровий, бусолі або гоніометри, висотоміри або екліметри, гербарні сітки і гербарний папір, лопати, мірні вилки, крейда, мірні стрічки і рулетки, мірні рамки для обліку підросту, ножівки, сокири, різці. Кількість переліченого повинна забезпечувати виконання завдань практики академгрупою студентів.

## **6. Заходи по охороні праці та виробничій санітарії**

Перед початком практики керівник академгрупи проводить загальний інструктаж з охорони праці, правил техніки безпеки, промислової санітарії, ознайомлює із вимогами Положення про порядок проведення навчальних практик (2008 р.) та Правилами внутрішнього розпорядку в студентських гуртожитках НУБіП України, за що студенти розписуються у відповідному журналі.

Перед проведенням робіт, пов'язаних з рубкою дерев (теми 5–7), первинний інструктаж на робочому місці стосовно безпечних прийомів праці проводить працівник лісництва. Звертається особлива увага на безпечні прийоми праці з різучими інструментами, про що робиться відмітка у спеціальному журналі.

У випадку залучення студентів до виконання виробничих робіт у лісництві, проведення і оформлення інструктажа виконується керівниками робіт від виробництва.

## **7. Література**

1. Воробьев Д. В. Типы лесов европейской части СССР. Київ : АН УССР, 1953. 452 с.
2. Воробьев Д. В. Методика лесотипологических исследований. Київ : Урожай, 1967. 388 с.
3. Лісовий кодекс України. Київ : Держкомлісгосп України, 2006. 56 с.
4. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии. Київ : Урожай, 1987. 599 с.

5. Определитель высших растений Украины / Доброчаева Д.Н., и др. Київ : Наук. думка, 1987. 548 с.
6. Погребняк П. С. Основы лесной типологии. Київ : АН УССР, 1955. 456 с.
7. Правила рубок головного користування Київ : Держкомлісгосп України, 2009. 12 с.
8. Правила поліпшення якісного складу лісів. Київ : Держкомлісгосп України, 2007. 7 с.
9. Про затвердження Санітарних правил в лісах України. Київ : Держагенство лісових ресурсів України, 2016. 20 с.
10. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво. Підручник. Київ : Арістей, 2008. 544 с.
11. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню. Київ : Урожай, 1984. 630 с.

Програма навчальної практики схвалена на засіданні кафедри лісівництва (протокол № 15 від 14.04.2020 р.)

Завідувач кафедри лісівництва, проф.

Бондар А.О.